
MONOGRAFIE PRAWNICZE

WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ
I PATOLOGIE SPOŁECZNE
Z PERSPEKTYWY
INTERDYSCYPLINARNYCH
BADAŃ KRYMINOLOGICZNYCH

Redakcja naukowa

EMIL W. PŁYWACZEWSKI
EMILIA JURGIELEWICZ-DELEGACZ
DIANA DAJNOWICZ-PIESIECKA

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

EMIL W. PŁYWACZEWSKI, EMILIA JURGIELEWICZ-DELEGACZ,
DIANA DAJNOWICZ-PIESIECKA • WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ
I PATOLOGIE SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY INTERDYSCYPLINARNYCH
BADAŃ KRYMINOLOGICZNYCH

Polecamy nasze publikacje:

Małgorzata Kuć

KRYMINOLOGIA

Małgorzata Kuć

LEKSYKON KRYMINOLOGII. 100 PODSTAWOWYCH POJĘĆ

Leszek Wilk

HAZARD. STUDIUM KRYMINOLOGICZNE I PRAWNE

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

**WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ
I PATOLOGIE SPOŁECZNE
Z PERSPEKTYWY
INTERDYSCYPLINARNYCH
BADAŃ KRYMINOLOGICZNYCH**

Redakcja naukowa

EMIL W. PŁYWACZEWSKI
EMILIA JURGIELEWICZ-DELEGACZ
DIANA DAJNOWICZ-PIESIECKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Joanna Ablewicz

Recenzja: prof. zw. dr hab. Lech K. Paprzycki

Publikacja dofinansowana przez:

Sowiński & Topolewski
Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: KJS Katarzyna Słomka
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9006-2

ISBN e-book 978-83-255-9007-9

Spis treści

O redaktorach	IX
Wykaz skrótów	XIII
Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów i Białostocka Szkoła Kryminologii. Zamiast słowa wstępnego...	XV
Rozdział I. Badania empiryczne w służbie kryminologii	1
§ 1. Wypadki drogowe w Polsce – wybrane aspekty kryminologiczne (<i>Emilia Jurgielewicz-Delegacz</i>)	1
§ 2. Czy „dożywocie” ma oznaczać dożywocie? (<i>Joanna Klimczak</i>)	12
§ 3. Reakcja sądu wobec nieletnich sprawców czynów karalnych (<i>Justyna Włodarczyk-Madejska</i>)	21
§ 4. Fenomenologia przestępczości nieletnich dziewcząt w świetle badań (<i>Kornelia Stępień</i>)	29
§ 5. Przystępstwa z nienawiści jako współczesne wyzwanie dla kryminologii (<i>Maciej Duda</i>)	39
§ 6. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie – metodologiczne aspekty badania ankietowego (<i>Paweł Ostaszewski</i>)	48
Rozdział II. Nowe kierunki badań kryminologicznych	57
§ 1. Prawne i kryminologiczne aspekty ochrony zwierząt i środowiska naturalnego. Zielona kryminologia wobec współczesnych problemów (<i>Alicja Zinówko</i>)	57
§ 2. Wykorzystanie map problemów społecznych w analizie kryminologiczno-socjologicznej w świetle dokonań szkoły chicagowskiej (<i>Arkadiusz Leśniak-Moczuk</i>)	69
§ 3. Kryminogeneza przestępstw kłusownictwa rybackiego w świetle badań (<i>Joanna Narodowska</i>)	81
§ 4. Wybrane kryminologiczne aspekty macierzyństwa zastępczego. Etiologia, fenomenologia i profilaktyka w zjawisku surogacji (<i>Katarzyna Ciulkin-Sarnocińska</i>)	91
§ 5. Kryminologiczny aspekt minimalizowania przestępczości i patologii przez <i>secure by design</i> (<i>Maciej Wyrzykowski</i>)	99
§ 6. Zagrożenia systemu zamówień publicznych z perspektywy prawno-kryminologicznej (<i>Michał Dziedzic</i>)	108

Rozdział III. Współczesne zagrożenia w ujęciu kryminologicznym	119
§ 1. Resocjalizacja przestępców seksualnych – czy to ma sens? (<i>Agata Pietrzak</i>)	119
§ 2. Między cyberprzemocą a „hejtem”. Kampanie społeczne związane z agresją w Internecie (<i>Anna Leszczuk-Fiedziukiewicz</i>)	126
§ 3. Rodzic jako sprawca przestępstwa określonego w art. 211 KK w ujęciu teoretycznym i praktycznym (<i>Diana Dajnowicz-Piesiecka</i>)	135
§ 4. Kryminogenne oddziaływanie hazardu – wybrane zagadnienia (<i>Joanna Grabowska, Adam Kaczmarczyk</i>)	145
§ 5. Kryminologiczne aspekty produkcji i wprowadzania do obrotu metamfetaminy (<i>Maciej Kisiel, Andrzej Marek Kisiel</i>)	153
§ 6. <i>Stalking</i> jako przestępstwo współczesne (<i>Marta Rajkowska</i>)	163
§ 7. Ofiara i oprawca – studium przestępstw przeciwko zwierzętom (<i>Roksana Sadzuga</i>)	172
§ 8. O polskich „bestiach” – charakterystyka osób stwarzających zagrożenie (<i>Sebastian Zieliński</i>)	180
Rozdział IV. Interdyscyplinarne problemy kryminologii XXI w.	189
§ 1. Przemoc wobec ludzi starszych i jej zapobieganie (<i>Joanna Kufel- Orłowska</i>)	189
§ 2. Przestępczość cudzoziemców w Polsce z perspektywy interdyscyplinarnych badań kryminologicznych (<i>Magdalena Perkowska</i>)	198
§ 3. <i>Tomb Raiders vs White Collars</i> . Profile kryminologiczne sprawców kradzieży dzieł sztuki (<i>Marcin Rau</i>)	210
§ 4. Kryminologia a bezpieczeństwo jednostki w XXI w. (<i>Marlena Stradowska</i>)	218
§ 5. „Wory w zakonie” – kryminologiczny obraz elity rosyjskiego świata przestępczego (<i>Radosław Jasiński</i>)	230
Rozdział V. <i>Varia</i>	239
§ 1. Wpływ uwarunkowań psychologicznych, psychiatrycznych oraz biomedycznych w genezie przestępstwa na przykładzie seryjnych zabójców (<i>Agnieszka Daniszewska</i>)	239
§ 2. Podżeganie łańcuskowe w ujęciu karnoprawnym i kryminologicznym (<i>Agnieszka Langowska</i>)	247
§ 3. Badanie umyślności przestępstwa składania fałszywych zeznań (<i>Izabela Urbaniak-Mastalerz</i>)	255
§ 4. <i>Animus rem sibi habendi</i> jako znamię podmiotowe przestępstw z art. 284 KK (<i>Karolina A. Wiśniewska</i>)	267
§ 5. Filozoficzne i prawne koncepcje ludobójstwa w konfrontacji z aktami zbiorowej przemocy – rozważania teoretyczne (<i>Magdalena Ickiewicz-Sawicka</i>)	275

Spis treści

§ 6. Czynniki socjologiczne jako determinanty zwiększające ryzyko wystąpienia przestępstw na tle seksualnym (<i>Viviana Wylonk</i>)	288
§ 7. Terapia uzależnień w Kodeksie karnym (<i>Wioletta Stolarczyk</i>)	296

O redaktorach

Prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski – Kierownik Katedry Prawa Karnego i Zakładu Prawa Karnego i Kryminologii na Uniwersytecie w Białymstoku. Od 2012 r. pełni funkcję dziekana Wydziału Prawa. Jest też zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

Konsultant ONZ (od 2001 r.) w Biurze ds. Kontroli Narkotyków i Zapobiegania Przestępczości w Wiedniu. W latach 1994–2012 był stałym reprezentantem Polski w Międzynarodowej Komisji Egzaminacyjnej Środkowoeuropejskiej Akademii Policyjnej (Wiedeń – Budapeszt), w której prowadził również wykłady. Autor ponad 430 publikacji (w tym 72 zagranicznych publikowanych w prestiżowych wydawnictwach i periodykach naukowych). Czynn timer uczestniczył w 222 międzynarodowych kongresach, konferencjach oraz sympozjach (w tym 155 zagranicznych). Inicjował i współorganizował liczne międzynarodowe konferencje i seminaria w Polsce.

Prezentował referaty na dziewięciu kolejnych Światowych Kongresach Kryminologii (Hamburg – 1988, Budapeszt – 1993, Seul – 1998, Rio de Janeiro – 2003, Filadelfia 2005, Barcelona – 2008, Kobe – 2011, Monterrey – 2014 oraz New Delhi – 2016). Aktywnie uczestniczył w kolejnych sześciu Kongresach ONZ nt. Zapobiegania Przestępczości i Postępowania z Przestępcami (Sprawiedliwości Karnej): Hawana – 1990, Kair – 1995, Wiedeń – 2000, Bangkok – 2005, Salvador (Brazylia) – 2010 oraz Doha (Katar) – 2015. Na XII Kongresie ONZ w Salvadorze w kwietniu 2010 r. występował jako zastępca przewodniczącego oficjalnej delegacji rządowej. Został tam wybrany do grona wiceprzewodniczących Kongresu. Od 1997 r. prezentował referaty na kolejnych dziewiętnastu dorocznych konferencjach Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii w USA i Kanadzie [w San Diego, Waszyngtonie (trzykrotnie) Toronto (dwukrotnie), San Francisco (trzykrotnie), Atlancie (trzykrotnie), Chicago (dwukrotnie), Denver, Nashville, Los Angeles, St. Louis i Filadelfii].

Wykładał, jako *visiting* profesor, w ramach specjalnych, honorowych zaproszeń oraz programu Erasmus/Sokrates na 63 zagranicznych uniwersytetach, najczęściej w Niemczech, USA, Japonii i Szwajcarii, jak również w Holandii, Austrii, Australii, Belgii, Brazylii, Czechach, Finlandii, Francji, Grecji, Chinach, Indiach, Nowej Zelandii, Korei Południowej, Turcji, na Litwie i we Włoszech. Wykładał też na zagranicznych uczelniach resortowych w Niemczech, Grecji, USA oraz Indiach.

W 1996 r. uhonorowany prestiżowym zaproszeniem *Hon'ble Mr. Justice V.R. Krishna Iyer Endowment Lectures Award* przez Senat Uniwersytetu w Madras. W 1997 r. w San Diego otrzymał doroczną nagrodę *American Society of Criminology* dla wybitnego kryminologa spoza USA. W 2009 r. nominowany, a w roku 2012 renomowany przez

członków Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii do najważniejszej na świecie nagrody w dziedzinie kryminologii – *The Stockholm Prize in Criminology* (zwanej „Noblem kryminologicznym”).

Wypromował kilkuset magistrów i 21 doktorów. Był promotorem dwóch doktoratów *honoris causa*. Był wielokrotnie honorowany przez najwyższe władze państwowe, struktury szkolnictwa wyższego oraz inne gremia. Uhonorowany m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2010) oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2015) za wybitne zasługi w działalności na rzecz umacniania bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania przestępczości oraz za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej. W 2010 r. Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie nadała mu swoje najwyższe odznaczenie Zaszczytny Medal „Pro Meritis Academicum Administrationis Publicae Securitatis”. Jest członkiem wielu krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji naukowych. Współzałożyciel i Koordynator Główny Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Inicjator i twórca Białostockiej Szkoły Kryminologii oraz Międzynarodowego Centrum Badań i Ekspertyz Kryminologicznych.

Dr Emilia Jurgielewicz-Delegacz – ukończyła studia magisterskie na kierunkach: prawo na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, europeistyka na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, stosunki międzynarodowe w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 2009–2011 stypendystka Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia. W 2012 r. odbyła semestralne stypendium naukowe w Instytucie Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu w Bern (Szwajcaria). W 2015 r. obroniła rozprawę doktorską „Wypadek w komunikacji z udziałem osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem osób niewidomych i słabowidzących. Studium prawnokryminologiczne” napisaną pod kierunkiem dr hab. *Ewy M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB. Tego samego roku została laureatką konkursu Rzecznika Praw Obywatelskich na najlepszą pracę doktorską z dziedziny nauk prawnych, poświęconą wykluczeniu społecznemu. Autorka publikacji z zakresu prawa karnego i kryminologii oraz uczestniczka konferencji naukowych z tego zakresu Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. Profesora Stanisława Batawii oraz Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Jest pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku ds. promocji, wydziałowym koordynatorem Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki oraz głównym koordynatorem Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów.

Mgr Diana Dajnowicz-Piesiecka – uczestniczka studiów doktoranckich na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (Katedra Prawa Karnego, Zakład Prawa Karnego i Kryminologii). Jest absolwentką prawa na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Ukończyła również studia I stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe na Wydziale Historyczno-Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku. Pod opieką naukową prof. zw. dr. hab. *Emila W. Pływaczewskiego* przygotowuje rozprawę doktorską nt. „Porwania rodzicielskie w ujęciu prawnym i kryminologicznym”. Od września 2015 r. realizuje badania naukowe w ramach grantu pt. „Porwania rodzicielskie w świe-

tle polskiego orzecznictwa karnego – aspekty prawne i kryminologiczne” (Nr 2014/15/N/H55/02688) finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Wcześniej uczestniczyła w dwóch projektach badawczych współrealizowanych przez Wydział Prawa UWB. Jest autorką kilkunastu publikacji w czasopiśmie recenzowanych oraz w monografiach. Brała udział w ponad 20 konferencjach naukowych (krajowych i międzynarodowych), wygłaszając referaty na większości z nich. Jest sekretarzem w Stowarzyszeniu „Instytut Studiów Kobiety” oraz przynależy do Interdyscyplinarnej Komisji ds. Przemocy i Dyskryminacji działającej na Wydziale Prawa UWB.

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

IPNU	ustawa z 18.12.1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 152 ze zm.)
KK	Kodeks karny
KKS	Kodeks karny skarbowy
KPK	Kodeks postępowania karnego
KRO	Kodeks rodzinny i opiekuńczy
KW	Kodeks wykroczeń
PrZamPubl	Prawo zamówień publicznych
RybŚródU	ustawa z 18.4.1985 r. o rybactwie śródlądowym (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 652)

2. Publikatory, czasopisma

Cz.PKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dor. Pod.	Doradztwo Podatkowe
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
EP	Edukacja Prawnicza
MoP	Monitor Prawniczy
NPN	Nowy Przegląd Notarialny
OSN KW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa
PiP	Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
ST	Samorząd Terytorialny
WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy

3. Pozostałe skróty

EIBW	Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego
IPN	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Wykaz skrótów

MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
n.	następny
Nr	numer
nt.	na temat
post.	postanowienie
poz.	pozycja
PPBW	Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego
PTK	Polskie Towarzystwo Kryminologiczne
s.	strona
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
uchw.	uchwała
uzas.	uzasadnienie

Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów i Białostocka Szkoła Kryminologii. Zamiast słowa wstępnego...

W dniach 19–20.5.2016 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku odbyło się I Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów (OFMK), jako pionierskie przedsięwzięcie w skali krajowej. Forum stworzyło pierwszą polską platformę naukową, służącą wymianie doświadczeń młodych kryminologów. Celem OFMK rozumianego jako inicjatywa cykliczna, jest integracja grona młodych naukowców (m.in. prawników, kryminologów, socjologów, pedagogów, psychologów czy lekarzy), reprezentujących różne gałęzie wiedzy oraz stworzenie dla nich miejsca do merytorycznej wymiany informacji, doświadczeń i osiągnięć badawczych. Wsparcia młodym kryminologom udzielają doświadczeni pracownicy Katedry Prawa Karnego, którzy prowadzą badania kryminologiczne od ponad ćwierćwiecza.

Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów to kolejna inicjatywa, która została powołana do życia przy białostockim ośrodku kryminologicznym, jakim jest Zakład Prawa Karnego i Kryminologii Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Koordynacja Forum została powierzona młodym naukowcom – dr *Emilii Jurgielewicz-Delegacz* oraz mgr *Dianie Dajnowicz-Piesieckiej*. Pierwsza edycja Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów, odbyła się pod hasłem „Współczesna przestępczość i patologie społeczne z perspektywy interdyscyplinarnych badań kryminologicznych”. Pierwszego dnia – 19.5.2016 r. – prof. zw. dr hab. *Emil W. Pływaczewski*, Dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku uroczysto otworzył I Ogólnopolskie Forum Młodych Kryminologów. Na początku przywitani zostali goście honorowi, którzy przybyli na obrady OFMK: dr hab. *Wiesław Pływaczewski*, prof. UWM; insp. dr hab. *Izabela Nowicka*, prof. WSPol – Prorektor ds. studenckich Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie; mł. insp. dr *Janusz Bryk* – Dziekan Wydziału Administracji WSPol; *Radostaw Ignatiew* – Prokurator Oddziału IPN w Białymstoku oraz *Jan Dudzik* – aplikant adwokacki reprezentujący Kancelarię Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowiśło & Topolewski. Następnie Dziekan wspominał o ważnych partnerach OFMK, którzy jednak nie mogli przybyć na otwarcie: mecenasie *Pawle Sowiśło* reprezentującym Kancelarię Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowiśło & Topolewski; mecenasie *Piotrze Boltryku* reprezentującym własną Prywatną Kancelarię Adwokacką; mecenasie *Mariuszu Charkiewicz*u oraz przedstawicielach Europejskiego Instytutu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W swoim wystąpieniu Dziekan Wydziału Prawa podziękował instytucjom i podmiotom, które udzieliły patronatów honorowych OFMK, a byli to: Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu w Białymstoku – prof. zw. dr hab. *Leonard Eteł*; Minister Sprawiedliwości – *Zbigniew Ziobro*; Wojewoda Podlaski – *Bohdan Paszkowski*; Marszałek Województwa Podlaskiego – *Jerzy Leszczyński*; Prezydent Miasta Białegostoku – dr hab. *Tadeusz Truskolaski*, prof. UWB; Komendant Główny Policji – nadinspektor dr *Jarosław Szymczyk*; Komendant Wojewódzkiej Policji w Białymstoku – inspektor *Daniel Kołnierowicz*; Kierownik Instytutu Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji – insp. *Adam Frankowski*; Fundacja Akademia de Virion; Krajowa Reprezentacja Doktorantów.

W dalszej części wystąpienia prof. zw. dr hab. *Emil W. Pływaczewski* podziękował partnerom i sponsorom OFMK, którzy wspierając finansowo tę ideę umożliwili wielu młodym kryminologom udział w obradach, a także Wydawnictwom, jakie przekazały upominki na rzecz OFMK. W gronie tychże podmiotów znaleźli się: Partner Główny – Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło & Topolewski; Okręgowa Rada Adwokacka w Białymstoku; Prywatna Kancelaria Adwokacka Adwokat Piotr Bołtryk; MAŁOW Spółka z o.o.; Wydawnictwo Temida 2 – Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku; Wydawnictwo Difin; Wydawnictwo C.H.Beck; Wydawnictwo Od.Nowa; Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Rada Uczelniana Samorządu Doktorantów Uniwersytetu w Białymstoku.

Dziekan Wydziału Prawa UWB wymienił także media, które swoim patronatem objęły OFMK: portal internetowy Edukacji Prawniczej; Polskie Radio Białystok; TVP 3 Białystok; Miejski Portal Informacyjny bstok.pl; portal internetowy student.LEX.pl.

Na zakończenie uroczystego otwarcia przedstawiono kilka faktów dotyczących organizacji OFMK. Otóż nadesłano 60 propozycji z referatami wystąpień podczas OFMK, spośród nich zostało wybranych 27 tematów wystąpień, które zostały zaprezentowane w czterech panelach w ciągu dwóch dni obrad. Wszystkich uczestników czynnych i biernych OFMK, którzy wnieśli opłaty konferencyjne było około 80 osób i byli to przedstawiciele ponad 20 jednostek naukowych.

Tytułem dygresji wypada w tym miejscu przypomnieć, że pierwsze konferencje Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (*American Society of Criminology – ASC*)¹ – aktualnie największego stowarzyszenia kryminologicznego na świecie, zaini-

¹ Według danych za rok 2015 organizacja ta, powołana do życia w 1941 r. w Berkeley, liczy 3481 członków. Z wycień statystycznych wynika, że 28% tej liczby, tj. 971 osób, stanowią studenci i doktoranci, zaś 13,4% (467) stanowią osoby spoza USA. Aktualnie w ASC reprezentowane są 62 kraje. W ramach ASC funkcjonuje obecnie 10 sekcji (*divisions*): Correction and Sentencing, Critical Criminology, Developmental/Life Course, Experimental Criminology, International Criminology, Victimology, People of Colour and Crime, Women and Crime, Policing oraz Terrorism and Bias Crimes. Zob. *E. W. Pływaczewski*, 71. Coroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Washington D.C., 18–21 II 2015 r., Humanistyczne Zeszyty Naukowe 2015, Nr 18, s. 275 i n.

cjowane w pierwszej połowie ubiegłego wieku, miały charakter kameralnych spotkań kryminologów amerykańskich w gronie kilkudziesięciu osób. Pierwszym europejskim kryminologiem uczestniczącym, już w latach 80. XX w. w konferencjach ASC był Profesor *Hans Joachim Schneider* (1928–2015) wybitny kryminolog i wiktymolog, a z wykształcenia także psycholog, przez kilkadziesiąt lat silnie związany z kryminologią amerykańską. Od tamtego czasu kryminologia, także dzięki dorocznym konferencjom ASC, rozwinęła się jako samodzielna interdyscyplinarna nauka społeczna o wymiarze międzynarodowym², a w konferencjach tych bierze aktualnie udział ponad 4000 uczestników³. W konferencji ASC w New Orleans padł swoisty rekord, bowiem zgromadziła ona ponad 4600 uczestników.

Obrazy naukowe miały miejsce podczas czterech paneli, w których brali udział uczestnicy OFMK będący na różnych etapach rozwoju naukowego, bowiem referaty wygłaszała studenci, doktoranci, doktorzy i aplikanci. Poszczególne panele były poświęcone badaniom empirycznym w służbie kryminologii (przewodniczyła dr hab. *Ewa M. Guzik-Makaruk*, prof. UwB – Prodziekan ds. Nauki Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku), nowym kierunkom badań kryminologicznych (przewodniczył dr hab. *Wiesław Pływaczewski*, prof. UWM), współczesnym zagrożeniom w ujęciu kryminologicznym (przewodniczyła dr hab. *Izabela Nowicka*, prof. WSPol – Prorektor ds. stu-

² Zob. chociażby cykliczne sprawozdania ukazujące się na łamach Prokuratury i Prawa: *E.W. Pływaczewski*, Sprawozdanie z 50. Dorocznej konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Przegląd Policyjny 1999, Nr 3, s. 231 i n.; *idem*, Sprawozdanie z 53. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Atlanta, Georgia, 7–10 listopada 2001 r.), Przegląd Policyjny 2002, Nr 3–4, s. 67 i n.; *idem*, Sprawozdanie z 52. Dorocznej konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. Przystępczość a kryminologia w roku 2000, San Francisco, 15–18 listopada 2000, PiP 2001, Nr 7, s. 108 i n.; *idem*, Wyzwanie praktyki – korzyści z teorii (55. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Denver, 19–22 listopada 2003 r.), PiP 2004, Nr 4, s. 115; *idem*, Sprawozdanie z 57. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Toronto, 15–19 listopada 2005 r.), Prok. i Pr. 2006, Nr 6; *idem*, Sprawozdanie z 58. Dorocznej Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. „Demokracja, przestępczość i sprawiedliwość”, Los Angeles, 1–4 grudnia 2006 r., PiP 2007, Nr 7, s. 130 i n.; *K. Krajewski, E.W. Pływaczewski*, Sprawozdanie z 59. Konferencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii nt. „Przestępczość i wymiar sprawiedliwości w skali lokalnej i globalnej”, Atlanta, 14–17 listopada 2007 r., PiP 2008, Nr 6, s. 124 i n.; *E.W. Pływaczewski*, 62. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (San Francisco, 17–20 listopada 2010 r.), Prok. i Pr. 2011, Nr 7–8, s. 257 i n.; *idem*, 63. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii, Washington D.C., 16–19 listopada 2012 r., Prok. i Pr. 2012, Nr 7–8, s. 285 i n.; tenże, 68. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Chicago, 14–17 listopada 2012 r.), Prok. i Pr. 2013, Nr 6, s. 179 i n.; *idem*, 69. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (Georgia, Atlanta, 20–23 listopada 2013 r.), Prok. i Pr. 2014, Nr 6, s. 183–191; *idem*, 70. Doroczna Konferencja Amerykańskiego Stowarzyszenia Kryminologii (San Francisco, 19–22 listopada 2014 r.), Prok. i Pr. 2015, Nr 9, s. 185–196.

³ Warto nadmienić, że Amerykańskie Stowarzyszenie Kryminologiczne dostrzegło rangę OFMK i w związku z tym zamieściło informację na temat Forum w swoim oficjalnym periodyku – *The Criminologist*, September/October 2016, vol. 14, Nr 5, s. 47.

denckich Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie), a także interdyscyplinarnym problemom kryminologii XXI w. (przewodniczyła dr hab. *Katarzyna Laskowska*, prof. UwB).

Każdy z paneli kończyła dyskusja podsumowująca, w której aktywni byli zarówno doświadczeni naukowcy, jak i młodzi kryminolodzy czy aplikanci. Pokłosiem Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów jest oddawana do rąk Czytelników monografia, zawierająca rozszerzone i pogłębione rozważania poczynione podczas konferencji⁴.

Z perspektywy ostatniego 25-lecia można powiedzieć, że systematyczne badania dotyczące zagadnień bezpieczeństwa obywateli, zwłaszcza w obszarze wyższych form przestępczości, w nieco szerszej skali prowadzone były w Polsce jedynie w kilku ośrodkach akademickich i resortowych. Wskazano⁵, że w odniesieniu do problematyki przestępczości zorganizowanej rozpoczęły się one po wydaniu pierwszej w Polsce monografii poświęconej temu zjawisku⁶. W kategorii ośrodków uniwersyteckich zdecydowanie przoduje tu Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (pozostający do 1997 r. w ramach struktur Uniwersytetu Warszawskiego), gdzie tego rodzaju badania są systematycznie prowadzone od 1993 r.⁷ Pozostaje to w związku z powołaniem na tym wydziale (jeszcze decyzją Senatu Uniwersytetu Warszawskiego) Zakładu Kryminologii i Problematyki Przestępczości Zorganizowanej.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w 1994 r. białostocki ośrodek karnistyczny, dzisiaj określany jako Białostocka Szkoła Kryminologii, miał możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć i aktualnych kierunków badań naukowych w specjalnym tomie, który ukazał się nakładem Wydawnictwa Temida 2⁸. Tom ten miał charakter szczególny, jako że był pierwszą pozycją nowej serii, a zarazem pierwszym zbiorem opracowań pracowników trzech zakładów koncentrujących swoje zainteresowania na szeroko rozumianym prawie karnym. Wówczas na wydziale prawa, który pozostawał w ramach struktur Filii Uniwersytetu Warszawskiego, funkcjonowały trzy zakłady: Za-

⁴ Zob. szeroko na temat konferencji: *D. Dajnowicz, E. Jurgielewicz-Delegacz*, Sprawozdanie z I Ogólnopolskiego Forum Młodych Kryminologów. Białystok, 19–20 maja 2016 r., oddane do druku w Biuletynie Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego.

⁵ *K. Krajewski*, Crime and Criminal Justice in Poland (Country Survey), *European Journal of Criminology* 2004, vol. 1(3), s. 396.

⁶ *Zob. E. Pływaczewski*, Przestępczość zorganizowana i jej zwalczanie w Europie Zachodniej (ze szczególnym uwzględnieniem Republiki Federalnej Niemiec), Warszawa 1992.

⁷ Zostały one wszakże zainicjowane w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii UMK już w latach 80. *Zob. m.in. A. Marek, E. Pływaczewski, A. Peczeniuk*, [w:] *A. Marek* (red.), *Kradzież i paserstwo mienia prywatnego*, Warszawa 1985, s. 221 i n.; *A. Marek, E. Pływaczewski*, Professional Crime: Is it a Problem for a Socialist Society? (referat przedstawiony na X Kongresie Międzynarodowego Stowarzyszenia Kryminologii (Hamburg, 4–9 września 1988); *A. Marek, E. Pływaczewski*, Ustawowy model zwalczania przestępczości zawodowej w Polsce, *PiP* 1988, Nr 11, s. 97 i n.; *tychże*, Jeszcze o zwalczaniu przestępczości zawodowej, *PiP* 1989, Nr 4, s. 112 i n.; *tychże*, Jak traktować zawodowych przestępców, *Wok.* 1990, Nr 33, s. 8; *E. Pływaczewski*, *Pranie brudnych pieniędzy* (Możliwości przeciwdziałania z uwzględnieniem roli systemu bankowego), Toruń 1993, s.186.

⁸ *P. Hofmański* (red.), *Z problematyki prawa karnego*, Białystok 199, s. 262.

kład Prawa Karnego (kierowany przez profesora *Piotra Hofmańskiego*), Zakład Postępowania Karnego (kierowany przez profesora *Piotra Kruszyńskiego*⁹) oraz powołany w 1994 r. Zakład Kryminologii i Problematyki Przeszłości Zorganizowanej (kierowany przez profesora *Emila W. Pływaczewskiego*). Zasadniczo opracowania zamieszczone we wspomnianym tomie koncentrowały się wokół projektowanej reformy prawa karnego w związku z toczącą się dyskusją nad opublikowanymi projektami ustaw karnych. Tylko niektóre z artykułów nawiązywały do rozwiązań prawnych przyjętych w innych krajach, które mogły i mogą nadal być wzorem do naśladowania.

W kontekście pierwszych badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem, zwłaszcza w aspektach związanych z przestępczością zorganizowaną, zainicjowanych w związku z utworzeniem na Wydziale Prawa w Białymstoku wspomnianego wyżej Zakładu Kryminologii i Problematyki Przeszłości Zorganizowanej, nie sposób w tym miejscu pominąć szczególnie istotnego wydarzenia naukowego o charakterze międzynarodowym. Otóż na kanwie mających swoją długą historię karnistycznych kontaktów polsko-niemieckich w 1995 r. Zakład Prawa Karnego i Zakład Kryminologii i Problematyki Przeszłości Zorganizowanej zorganizowały największe, z dotychczas zorganizowanych w Polsce¹⁰, Niemiecko-Polskie Kolokwium Prawa Karnego pod hasłem: „Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości”¹¹, którego uczestnicy obradowali w Białymstoku i Rajgródzie¹², z udziałem czołowych przedstawicieli nauki prawa karnego i kryminologii obu krajów. Dokonując podsumowania obrad jeden z najwybitniejszych przedstawicieli niemieckiej dogmatyki prawa karnego, profesor *Claus Roxin* z Uniwersytetu w Monachium powiedział, że była to „(...) jedna z najbardziej treściwych konferencji, w jakiej kiedykolwiek miałem okazję brać udział. W przeciągu pięciu dni byliśmy świadkami 19 referatów i 11 dyskusji; i w żadnym z nich

⁹ Zastąpił go później na tym stanowisku profesor *Andrzej Bulsiewicz* z Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

¹⁰ Pierwszą inicjatywą o takim charakterze w nowej formacji ustrojowej było Sympozjum zorganizowane w 1990 r. przez środowisko karnistów wrocławskich (Instytut Prawa Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Wrocławskiego) pod egidą profesora *Tomasza Kaczmarka*. Zob. *T. Kaczmarek* (red.), *Teoretyczne problemy odpowiedzialności karnej w polskim oraz niemieckim prawie karnym*. Materiały Polsko-Niemieckiego Sympozjum Prawa Karnego, Radków – maj 1990, Wrocław 1990, s. 151.

¹¹ Koordynowane przez profesorów *P. Hofmańskiego* i *E.W. Pływaczewskiego* we współpracy z profesorem *Hansem Joachimem Hirschem* (1929–2011), reprezentującym wówczas dwa ośrodki akademickie: Uniwersytety w Kolonii i w Halle.

¹² Opracowania przygotowane na kanwie wygłoszonych referatów zostały opublikowane w dwóch wersjach językowych: *P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin* (red.), *Neue Erscheinungsformen der Kriminalität in ihrer Auswirkung auf das Straf- und Strafprozeßrecht*, Białystok 1996 oraz *P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin* (red.), *Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości*, Białystok 1997, s. 527.